

Европейски избори ▪ Elecciones europeas ▪ Evropské volby ▪ EU-valget ▪ Europawahl ▪ Euroopa valimised ▪ Ευρωεκλογές ▪ European elections ▪ Élections européennes ▪ Na toghcháin Eorpacha ▪ **Evropski izbori** ▪ Elezioni europee ▪ Eiropas vēlēšanas ▪ EP rinkimai ▪ Európai választások ▪ L-elezzjonijiet Ewropej ▪ Europese verkiezingen ▪ Wybory europejskie ▪ Eleições europeias ▪ Alegerile europene ▪ Európske voľby ▪ Evropske volitve ▪ EU-vaalit ▪ EU-valet

KAKO S UČENICIMA RAZGOVARATI O EUROPSKIM IZBORIMA

ZBIRKA NASTAVNIH PRIPREMA

MARIO BAJKUŠA

FORUM ZA SLOBODU ODGOJA

KAKO S UČENICIMA RAZGOVARATI O
EUROPSKIM IZBORIMA

ZBIRKA NASTAVNIH PRIPREMA

MARIO BAJKUŠA

Kako s učenicima razgovarati o europskim izborima: zbirka nastavnih priprema

Izdavač: Forum za slobodu odgoja, Đorđićeva 8, 10000 Zagreb

Za izdavača: Eli Pijaca Plavšić

Autor i grafičko oblikovanje: Mario Bajkuša

Ilustracija na naslovnici: "Designed by Freepik"

Prijedlog za citiranje:

Bajkuša, Mario (2019.) Kako s učenicima razgovarati o europskim izborima: zbirka nastavnih priprema. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.

Tekst je dovršen u ožujku 2019.

© Forum za slobodu odgoja, 2019.

Prijedlozi nastavnih aktivnosti sadržani u ovoj publikaciji napravljeni su u dobroj namjeri te ponuđeni učiteljima i stručnim suradnicima kao poticaj. Pozivaju se učitelji i stručni suradnici da svaku predloženu nastavnu aktivnost prilagode uzrastu i pojedinom razrednom odjelu poštujući stručne, pedagoške, metodičke i didaktičke standarde. Forum za slobodu odgoja nije odgovoran za moguće posljedice nastale nestručnim provođenjem ovih nastavnih aktivnosti.

Ova publikacije namijenjena je isključivo za neprofitnu i obrazovnu svrhu. Vlasnik ovog primjerka može koristiti bilo koji dio za neprofitnu uporabu u obrazovne svrhe. Niti jedan dio ove publikacije ne smije se digitalizirati, adaptirati, prevoditi ili uključivati u nove kompilacije bez prethodne pismene suglasnosti Foruma za slobodu odgoja. Umnožavanje je dopušteno uz navođenje izvora.

U trenutku uključivanja popisa vanjskih internetskih izvora nisu bili uočeni nikakvi ilegalni, nepotpuni ili neaktivni sadržaji na stranicama na koje poveznice upućuju. Na aktualno i buduće oblikovanje, sadržaje, autorska prava na povezanim stranicama ili na stranicama na koje se upućuje Forum za slobodu odgoja nema nikakvog utjecaja te se ovime izričito ograđuje od svake odgovornosti za promjenu istih nakon što je ova publikacija objavljena.

UVODNIK

Razgovarati s učenicima o izborima osobiti je izazov u kontekstu polarizirane i ostrašćene javne sfere. U takvim situacijama postoji mogućnost „prelijevanja“ dnevopolitičkih rasprava u učionicu što može dovesti i do polarizacije učionice.

Razgovor o izborima, s druge strane, otvara mogućnost informiranja učenika – budućih glasača – o izborima i izbornim procesima te njihovom izravnom utjecaju na njihove živote, živote njihovih bližnjih i živote drugih građana u idućih četiri ili pet godina.

To je prilika i za oživotvorenje demokratskih vrijednosti u učionici sa svrhom razvoja temeljnih demokratskih, građanskih i društvenih kompetencija kod učenika. Iako izazovna, ova tema osnažuje učenike da iznesu svoj (argumentirani) stav, da kritički razmišljaju o trenutnim događanjima, da aktivnije sudjeluju u javnim raspravama i da budu izloženi drugačijim mišljenjima.

Kao i u slučaju poučavanja o nekim drugim kontroverznim temama, tako i poučavanje o izborima ima nekoliko ciljeva (usp. Hess i McAvoy, 2015: 156). Kroz ovakve rasprave učenici uče priznati druge kao politički ravnopravne subjekte, razvijaju toleranciju prema drugačijem mišljenju kao i autonomiju u donošenju odluka utemeljenih na dokazima. Ovakve aktivnosti u učionici ukazuju na vrijednost demokratskih rasprava i na nužnost da se pitanjima od općeg interesa pristupi s ciljem postizanja dogovora za opće dobro. Na kraju, ovakve rasprave potiču učenike na sudjelovanje u demokratskim procesima te razvijaju njihovu političku pismenost.

Poučavanje ovakvih i sličnih tema zahtijeva detaljnu i kvalitetnu učiteljevu pripremu. Osobito je važno participativno uspostavljanje pravila kao i inzistiranje i dosljedna primjena pravila tijekom aktivnosti jer se jedino na takav način može osigurati kvalitetna rasprava, ravnopravno sudjelovanje svih te sprečavanje radikaliziranja rasprave. Posebna pažnja treba biti posvećena sprečavanju i primjerenoj reakciji na ekstremne i diskriminatorne izjave.

Prema iskustvu koje je Forum za slobodu odgoja prikupio od odgojno-obrazovnih radnika, učenici redovito pozitivno reagiraju na otvoreni prostor za raspravu i iznošenje svojih stavova i razmišljanja o aktualnim događanjima o kojima učenici imaju svoj stav, a o kojima ih odrasli redovito ne pitaju. Posebno pozitivno reagiraju kada se njihov stav poštuje i uvažava te posljedično pokazuju veći interes za sudjelovanjem i raspravljanjem.

Tijekom 2019. i 2020. godine¹ održat će se nekoliko izbora koji će sigurno zakupiti javnost, a dio učenika će moći sudjelovati na nekima od tih izbora.

Prvi od tih izbora su izbori za članice i članove Europskog parlamenta iz Republike Hrvatske koji će se održati u svibnju 2019. godine.

Stoga se postavlja pitanje zašto poučavati o tim izborima.

Republika Hrvatska je 1. srpnja 2013. godine postala punopravna država članica Europske unije, a građanke i građani Hrvatske građanke i građani Europske unije.

Europska unija temelji se na vrijednostima koje su definirane u Ugovorima, a jedna od tih vrijednosti je predstavnička demokracija (Europska unija, 2016b). Polazeći od toga, svi europski građani uživaju politička prava, imaju se pravo kandidirati i glasati na izborima za Europski parlament (Europska unija, 2016a). Kao jedino neposredno izabrano tijelo Europski parlament osigurava glas građana u donošenju odluka koje se odnose na sve građanke i građane Europske unije.

¹ U svibnju 2019. godine održavaju se izbori za zastupnike u Europskom parlamentu. Krajem 2019. ili početkom 2020. godine trebali bi se održati izbor za predsjednika iicu Republike Hrvatske, a izbori za zastupnike_ice u Hrvatskom saboru bi se trebali održati do kraja 2020. godine.

Kao što građanke i građani Hrvatske svake četiri godine izlaze na izbore kako bi izabrali zastupnike i zastupnice u Hrvatski sabor i tako odlučili u kojem smjeru će Hrvatska ići iduće četiri godine, na isti način građanke i građani odlučuju u kojem će smjeru ići Europska unija.

Izbori omogućuju građanima da odaberu svoje zastupnike koji će ih predstavljati u tijelima koja donose vrlo bitne odluke koje se odnose na sve građane i građanke.

Ono što je složeno u odgovoru na gore postavljeno pitanje jest (ne)povjerenje koje građani imaju u ovakav način donošenja odluka što se vidi u porastu nacionalističkih pokreta, iliberalnih demokracija i drugih tendencija suprotivnih proklamiranim demokratskim vrijednostima. Poseban izazov za Europsku uniju jest Brexit – izlazak Ujedinjene Kraljevine iz punopravnog članstva Europske unije – koji je pokazao kako Europska unija nije čvrst, stabilan i dovršen projekt, već projekt koji ovisi samo i jedino o tome koliko države članice i građani Europske unije vjeruju u suradnju, solidarnost i vrijednosti te koliko su spremni i voljni sudjelovati u izgradnji ujedinjene Europe. Sva ova događanja i fenomeni vraćaju na dnevni red raspravu o tome kakva bi trebala biti Europska unija (Europska komisija, 2017; Macron, 2019), a jačanje nacionalističkih pokreta otvara raspravu i o tome treba li uopće biti Europske unije.

Treba spomenuti kako rezultati istraživanja ukazuju kako bi (demokratska) budućnost isto tako mogla biti izazovna. S jedne strane, mladi u Europskoj uniji se sve više osjećaju Europljanima, ali njima demokratska participacija nije značajan prioritet, a izlazak na izbore je sa svakim izbornim ciklusom manji (Horváth i dr., 2018). Slična je situacija i u Hrvatskoj gdje istraživanja detektiraju značajan demokratski deficit mladih te nedostatak interesa za politiku (Gvozdanović i dr., 2019).

Usprkos svemu navedenom ostaje **obaveza** obrazovnog sustava kako prema Ustavu tako i prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama (Narodne novine 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18) da odgoja i obrazuje učenike „**u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima i pravima djece, osposobiti ih za življenje u multikulturalnom svijetu, za poštivanje različitosti i toleranciju te za aktivno i odgovorno sudjelovanje u demokratskom razvoju društva**“ (čl. 4.).

No ta obaveza nije adekvatno i kvalitetno pretočena u odgovarajuće dokumente pa poučavanje o izborima ovisi o entuzijastičnim učiteljima i učiteljicama i njihovom osjećaju obveze da mladim osobama pruže temeljne kompetencije koje će im omogućiti da ostvare svoje potencijale, ali i da doprinesu dobrobiti drugih.

MARIO BAJKUŠA

Sadržaj

UVODNIK	5
IZBORI? ŠTO SE TO MENE TIČE?	9
EUROPSKI PARLAMENT JE TAMO NEGDJE DALEKO	11
O EUROPSKIM IZBORIMA I OKO NJIH	14
ZA KOGA GLASATI NA IZBORIMA?	16
EUROPSKE POLITIČKE STRANKE	19
DEMOKRACIJA NAKON IZBORA	21
IZVORI I LITERATURA	24

IZBORI? ŠTO SE TO MENE TIČE?

PREPORUČENI RAZRED:

srednja škola.

CILJ: Upoznati učenike s važnošću sudjelovanja građana na demokratskim izborima.

ISHODI: Učenik/ica: navodi predstavničku demokraciju kao jednu od temeljnih vrijednosti Europske unije; povezuje glasanje na izborima s odlukama koje se donose u Europskom parlamentu; navodi razloge zašto mladi ne izlaze na izbore; predlaže mjere poticanja mladih na sudjelovanje u izborima.

KORELACIJE: Povijest, Geografija, Građanski odgoj i obrazovanje, Sat razrednog odjela.

POTREBNI MATERIJALI:

primjerak radnog lista za svakog učenika.

Na početku aktivnosti podijelite učenicima primjerke radnog lista. Uputite ih da pročitaju tekst na radnom listu - DIO A - te da označe informacije koje su im poznate i one koje su im nove. Nakon što su učenici pročitali tekst, započnite raspravu o informacijama koje su izdvojili. Posebnu pozornost posvetite novim informacijama te, ako je potrebno, dodatno ih objasnite.

Prije nego što uputite učenike da pročitaju DIO B, potaknite raspravu sljedećim pitanjima:

Na što se misli kada se kaže da se na izborima odlučuje „o budućnosti Europe“, „o sudbini Europe“? Na koji način građani odlučuju o tome? Opišite izravnu vezu između glasanja na izborima i odluka u Europskom parlamentu?

Zatim uputite učenike da pročitaju DIO B te ponovno potaknite raspravu povezujući je s prijašnjom raspravom. Raspravu možete potaknuti sljedećim pitanjima:

Koje je vaše mišljenje o utjecaju izbora na živote građana? U tekstu su navedena dva primjera, navedite neke druge primjere izravne veze između izbora i odluka?

Prije nego uputite učenike da pročitaju DIO C, potaknite raspravu sljedećim pitanjima:

Na koje sve načine Europska unija njeguje vrijednost demokracije u svome djelovanju? Na koji način građanke i građani oblikuju svoju budućnost na izborima za Europski parlament?

Potom upitajte učenike:

Da su sutra izbori za zastupnike i zastupnice u Europskom parlamentu i da možete glasati, biste li izašli i glasali? Objasnite zašto da, a zašto ne. Kako o svemu razmišljaju vaši prijatelji?

Tijekom rasprave zapisujte na ploču glavne razloge za i protiv koji su navedeni. Uputite učenike da pročitaju DIO C teksta. Nakon čitanja upitajte učenike jesu li pronašli neke nove razloge zašto mladi ne izlaze na izbore. Potaknite učenike da povežu prethodne rasprave sljedećim pitanjima:

Opišite koje su moguće posljedice neizlaska mladih na izbore? Možete li navesti neke primjere kada je rezultat izbora bio značajno različit od općeg stava mladih?¹

Nakon rasprave ponovno pregledajte sve glavne argumente koji su navedeni na ploči. Zatim podijelite učenike u skupine. Uputite ih da odaberu jedan od razloga zašto mladi ne izlaze na izbore te da u skupini rasprave taj razlog i predlože mjere kako bi oni potaknuli veću izlaznost mladih na izbore. Svoje prijedloge učenici mogu predstaviti na plakatu ili na neki drugi prikladan način.

Svaka skupina neka predstavi svoje prijedloge ostalima.

¹ Najplastičniji primjer je glasanje na referendumu o članstvu u Europskoj uniji koji je 2016. godine održan u Ujedinjenoj Kraljevini (tzv. Brexit referendum). Prema anketama javnog mnijenja oko 70% mladih bilo je za ostanak u Europskoj uniji (Goulard, 2016; Panjwani, 2018; Statista, 2019). No mladi su u usporedbi s drugim dobnim skupinama imali najmanju izlaznost na referendum (SkyData, 2016). Referendum je isto tako izazvao i još jednu kontroverznu temu, a to je pitanje prava glasanja osoba mlađih od 18 godina. Naime, dio britanske javnosti se zalagao da se za referendum dopusti glasanje i mlađima od 18 godine s obzirom na to da će odluka na referendumu najvećim dijelom utjecati na njihove živote (Cresci i dr., 2016; Krupali Cescau, 2016).

DIO A:

Prema osnivačkim ugovorima Europska unija temelji se na nizu vrijednosti. Jedna od tih vrijednosti je demokracija. Točnije, djelovanje Unije temelji se na predstavničkoj demokraciji. Građani država članica su neposredno predstavljeni u Europskom parlamentu, a države članice su zastupljene u Europskom vijeću (šefovi država ili vlada) i Vijeću Europske unije (ministri vlada država članica). Građani Unije pozivaju se da sudjeluju u demokratskom životu Unije, a sama Unija se ugovorima obvezala da će odluke donositi na otvoren način i što je moguće bliže građanima. Iako su predstavnici država članica u Vijeću Europske unije izravno odgovorni svojim nacionalnim parlamentima, neposredni izbor zastupnika i zastupnica u Europski parlament omogućuje građanima Unije izravan utjecaj na oblikovanje i donošenje odluka koji se tiču svih građana Unije. Svakih pet godina građanke i građani Europske unije izlaze na izbore kako bi izabrali svoje zastupnice i zastupnike. To je trenutak kada svaka građanka i svaki građanin trebaju procijeniti koliko je dotadašnji zastupnik ili zastupnica dobro obavljao ili obavljala svoj posao. Isto tako, to je trenutak kada svatko tko ima pravo glasa treba odlučiti kako će Europska unija izgledati u idućih pet godina.

DIO B:

Iako se često čini kako jedan glas ne čini razliku, istina je da je svaki glas važan. Prije svega to znači da osoba biva zastupljena u jednom od najbitnijih tijela Europske unije. Preko zastupnika ili zastupnice glas glasača ili glasačice postaje glas u Parlamentu prilikom odlučivanja o važnim pitanjima koja se tiču svih građana i građanki Europske unije. Tako, na primjer, ako se odlučimo glasati za osobu koja želi više provjera na granicama među državama članicama, onda je vjerojatno da će ta osoba tako i glasovati u Parlamentu. Ako glasamo za osobu koja smatra da studente treba snažnije poduprijeti tijekom studiranja ili omogućiti im više prostora za praksu, onda je vjerojatno da će ta osoba, ako bude izabrana, podupirati one zakone i odluke koji će ići u korist studenata.

DIO C:

Kao što je spomenuto, Europska unija posebno njeguje predstavničku demokraciju. Predstavnička demokracija zahtijeva da građani budu predstavljeni preko svojih zastupnika ili zastupnica prilikom odlučivanja o ključnim pitanjima. Kako potaknuti što više građana i građanki da sudjeluju u izborima za Europski parlament, poseban je izazov svakih europskih izbora. Osobito je izazovno potaknuti mlade osobe da izađu i daju svoj glas kandidatima i kandidatkinjama. Istraživanja navode niz razloga zašto mladi ne izlaze na izbore. Prije svega, neizlaskom na izbore mladi izražavaju nepovjerenje prema politici i političarima jer imaju dojam da su mladi važni političarima samo u vrijeme izbora kada treba za njih glasati. Nadalje, zbog niza razloga mladi ljudi vrlo često nisu upoznati s važnošću izbora za njih i njihovu okolinu. Mladi smatraju da su politika i izbori „igre odraslih“ i kako se izbori ne odnose na njih. Na kraju, tu je i osjećaj kako jedan glas ne može ništa promijeniti i kako je korisnije izbornu nedjelju provesti negdje drugdje nego na biračkom mjestu.

EUROPSKI PARLAMENT JE TAMO NEGDJE DALEKO

PREPORUČENI RAZRED:

srednja škola.

CILJ: Približiti učenicima ulogu Europskog parlamenta u oblikovanju naše svakodnevice.

ISHODI: Učenik/ica: navodi i opisuje utjecaj odluka Europskog parlamenta na svakodnevnicu; obrazlaže važnost nekih od odluka Europskog parlamenta u svakodnevnom životu.

KORELACIJE: Povijest, Geografija, Građanski odgoj i obrazovanje, Sat razrednog odjela.

POTREBNI MATERIJALI:

primjerci radnih listova za svakog učenika.

Radni list „Ima li Europski parlament veze s/sa...“ možete pripremiti i uz pomoć mrežnih alata „Mentimeter“, „Kahoot“ i sl.

Uputite učenike da pročitaju situacije na radnom listu te da odgovore ima li Europski parlament ikakve veze s navedenim situacijama.

Nakon što su učenici ispunili radni list, započnite raspravu o svakoj od situacija. Potaknite učenike da argumentiraju svoje odgovore i opišu veze između Europskog parlamenta i navedenih situacija.

Potom podijelite učenicima drugi radni list s uputom da ga pročitaju i izdvoje dijelove koji se odnose na situacije s prvog radnog lista.

Ponovno s učenicima raspravite svaku situaciju uzimajući u obzir što su učenici izdvojili s drugog radnog lista.

Raspravu potaknite pitanjem s kojim završava drugi radni list:

Je li Europski parlament daleko od građana?

Raspravu nastavite s pitanjima o svakoj pojedinoj situaciji, koliko je ona važna učenicima i koliko Europski parlament ima utjecaja na te situacije.

Povežite ulogu Europskog parlamenta s važnošću izbora za zastupnike u Parlamentu.

Ima li Europski parlament ikakve veze s/sa...

...kvalitetom proizvoda koji se prodaju u trgovini blizu tebe.	DA NE MOŽDA	
...zaštitom zdravlja građana.	DA NE MOŽDA	
...informiranjem potrošača o proizvodima.	DA NE MOŽDA	
...godišnjim odmorom zaposlenih.	DA NE MOŽDA	
...zdravstvenom zaštitom tijekom putovanja u drugu državu članicu.	DA NE MOŽDA	
...garancijom za tvoj novi <i>gadget</i> .	DA NE MOŽDA	
...kvalitetnijim upravljanjem energijom.	DA NE MOŽDA	
...tvojim školovanjem i studiranjem.	DA NE MOŽDA	
...objavlivanjem <i>selfija</i> .	DA NE MOŽDA	
...zaštitom od prirodne nepogode.	DA NE MOŽDA	
...tvojom željom da kupuješ samo organski uzgojene proizvode.	DA NE MOŽDA	

Europski parlament je stvarno daleko

Istina je. Europski parlament je daleko. Iako daleko, djelovanje Europskog parlamenta se može osjetiti svakodnevno, a posebno se može osjetiti kad se putuje u druge države članice Europske unije. Europski parlament je jedino tijelo Europske unije kojeg izravno biraju građanke i građani Europske unije na izborima svakih pet godina. Parlament sudjeluje u donošenju niza pravnih dokumenata koji se primjenjuju u svim državama članicama i koji se odnose na sve građane i građanke, pa čak i dalje.

Jedno od područja u kojem je Europski parlament osobito aktivan je područje zaštite potrošača. Tako je Europski parlament zajedno s Vijećem Europske unije donio „zakone“ koji propisuju kako trebaju biti označeni proizvodi kao i sadržaj samih deklaracija proizvoda. Tako, ako želite saznati koliko vaši omiljeni keksi imaju šećera, to možete saznati iz tablice koju je proizvođač obvezan staviti na proizvod. Neki proizvodi će imati i posebne oznake o podrijetlu i načinu kako su proizvedeni pa ako želite probati pravi Drniški pršut ili Baranjski pršut, onda trebate na proizvodu potražiti odgovarajuće oznake izvornosti i podrijetla. Samo proizvodi koji su registrirani smiju nositi takve oznake.

No nije samo hrana u pitanju. Posebno područje su različiti tehnički proizvodi. Europski parlament je propisao da najmanji garancijski rok za tehnički proizvod mora biti dvije godine, a velika većina proizvoda ima na sebi i energetska oznaku (npr. A+) što ti može olakšati odluku pri kupnji takvog uređaja. Isto tako, ako vam se tijekom garancijskog razdoblja proizvod pokvari, možete ga servisirati ili zamijeniti u bilo kojoj državi članici. Na kraju, zbog Europske unije postoji sustav brze razmjena informacija o opasnim i neispravnim proizvodima. Na primjer, ako je na Cipru uočena igračka koja ima dijelove opasne za zdravlje, preko tog sustava se može vrlo brzo obavijestiti sve države članice. Takvi sustavi postoje za hranu, neprehrambene proizvode, hranu za životinje, lijekove itd.

Već možemo primijetiti kako je zdravlje posebna tema kojom se isto tako bavi Europski parlament. Uspostavljen je Europski centar za prevenciju i kontrolu bolesti koji prati bolesti u svim državama članicama i redovito obavještava o pojavama zaraznih bolesti. Agencija za lijekove izdaje dopuštenje za korištenje lijekova. Ako putujete u drugu državu članicu, možete koristiti karticu Europskog zdravstvenog osiguranja u hitnim slučajevima.

Velika je pozornost i na zaštiti osobnih podataka. Aplikacije koje koristite, a koje vas traže osobne podatke trebaju imati jasno opisane postupke zaštite osobnih podataka i postupke u slučaju zlouporabe podataka. Europski parlament je isto tako donio uredbu (zakonski tekst) prema kojoj, na primjer, radnici u državama članicama imaju pravo na četiri tjedna godišnjeg odmora. Europska unija se posebno iskazuje u trenucima prirodnih i drugih nepogoda i nesreća. Osim zajedničkog hitnog broja 112, države članice imaju mogućnost tražiti pomoć od drugih država članica kao i financijsku pomoć iz fonda za pomoć.

Na kraju, za mlade najvažnije područje djelovanja je u području obrazovanja. Iako obrazovanje nije u izravnoj nadležnosti Europske unije, postoji niz programa koordinacije obrazovnih sustava, poticanja mobilnosti učenika, studenata, učitelja i nastavnika. Osobiti je naglasak stavljen na priznavanje kvalifikacija između država članica, a najprepoznatljiviji program kojeg snažno podupire i Europski parlament je program Erasmus+ o kojem sigurno već dosta znate.

Na kraju, ipak ostaje pitanje: **Je li Europski parlament daleko od građana?**

Izvori: *European Centre for Disease Prevention and Control*, 2019; Europska komisija, 2019a; Europska unija, 2018; Wikipedija suradnici, 2019.

O EUROPSKIM IZBORIMA I OKO NJIH

PREPORUČENI RAZRED:

srednja škola.

CILJ: Upoznati učenike s izbornim postupcima za izbor članova u Europski parlament.

ISHODI: Učenik/ica: navodi glavna načela provedbe demokratskih izbora; navodi i opisuje glavne dijelove izbornog procesa; opisuje pravila ponašanja na biračkom mjestu; opisuje ispravno ispunjen glasački listić.

KORELACIJE: Povijest, Geografija, Građanski odgoj i obrazovanje, Sat razrednog odjela.

POTREBNI MATERIJALI:

primjerci radnih listova za svaku skupinu, računala, materijali potrebni za izradu plakata.

Podijelite učenike u tri skupine te svakoj skupini dodijelite jedan od zadataka s radnog lista.

Uputite učenike da pretražujući vjerodostojne mrežne izvore odgovore na pitanja te pripreme informativne plakate za ostale učenike.

Na kraju aktivnosti svaka skupina neka predstavi svoj plakat i što su naučili o izborima za Europski parlament.

Prikupljene informacije učenici mogu predstaviti i na neki drugi prikladan način.

Preporučeni izvori:

- Ustav Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14)
- Zakon o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 92/10, 23/13, 143/13)
- Mrežne stranice Državnog izbornog povjerenstva
- Mrežne stranice Europskog parlamenta.

SKUPINA A

Pretražite mrežne izvore i potražite odgovore na sljedeća pitanja:

- Što Ustav Republike Hrvatske kaže o izborima?
- Tko smije glasati na izborima?
- Na koji način građani biraju zastupnike?
- Koja načela vezana za izbore spominje Ustav?
- Što znači da se zastupnici biraju na temelju općeg i jednakog biračkog prava?
- Kakvi su to „tajni neposredni“ izbori?
- Usporedite odredbe Ustava s odredbama Zakona o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske (Narodne novine broj 92/10, 23/13, 143/13), osobito odredbe od 2. do 5. članka.

Izradite poster s informacijama za koje smatrate da svi ostali trebaju znati.

SKUPINA B

Pretražite mrežne izvore i potražite odgovore na sljedeća pitanja:

- Kada se održavaju izbori i tko odlučuje o datumu izbora?
- Tko raspisuje izbore za zastupnike u Europskom parlamentu?
- Koliko se zastupnika bira i na koje vrijeme?
- Koliko traje predizborna promidžba?
- Zašto postoji izborna šutnja?
- Tko je nadležan za provedbu izbora?
- Kako se utvrđuje tko je izabran za zastupnika/icu u Europskom parlamentu?

Izradite poster s informacijama za koje smatrate da bi svi ostali trebali znati.

SKUPINA C

Pretražite mrežne izvore i potražite odgovore na sljedeća pitanja:

- Gdje građani glasaju i u kojem vremenu?
- Gdje se može provjeriti upis u Registar birača i gdje se može saznati na kojem mjestu osoba glasa?
- Tko je zadužen za provedbu izbora na samom biračkom mjestu?
- Što je potrebno ponijeti sa sobom na biračko mjesto?
- Koja su pravila ponašanja na biračkom mjestu?
- Što je osobito zabranjeno na biračkom mjestu i zašto?
- Kako ispravno popuniti glasački listić?

Izradite poster s informacijama za koje smatrate da bi svi ostali trebali znati.

ZA KOGA GLASATI NA IZBORIMA?

PREPORUČENI RAZRED:

srednja škola.

CILJ: Potaknuti učenike na upoznavanje s političkim strankama i kandidatima.

ISHODI: Učenik/ica: navodi što smatra da je bitno za njega/nju prilikom glasanja na izborima; opisuje idealnog/u kandidata/kandidatkinju za zastupnika/icu u Europskom parlamentu; pronalazi ključne informacije o kandidatima/kandidatkinjama.

KORELACIJE: Povijest, Geografija, Građanski odgoj i obrazovanje, Sat razrednog odjela.

POTREBNI MATERIJALI:

primjerci radnih listova za svakog učenika.

Aktivnost razvijena i prilagođena prema aktivnosti objavljenoj na „The Candidates and Their Values: Election 2016“.

Na početku podijelite učenicima radni list naslova „Vrijednosti“ te ih uputite da rangiraju vrijednosti po važnosti za njih osobno. Neka isto naprave i za (idealnog/u) zastupnika/zastupnicu.

Rangiranje možete provesti koristeći i mrežni alat „Mentimeter“.

Nakon što su učenici završili, potaknite razgovor sljedećim pitanjima:

Je li vam bilo teško rangirati vrijednosti? Što je bilo najlakše, a što najteže? Na temelju čega ste donijeli određenu odluku?

Zatim upitajte učenike:

Koje vrijednosti i vještine trebaju imati zastupnici u Europskom parlamentu? Koliko se te vrijednosti trebaju slagati s vašim vrijednostima birača?

Nastavite raspravu sa sljedećim pitanjima:

Što mislite na temelju čega birači donose odluke o tome za koga će glasati? Uzimaju li birači u obzir sve informacije o pojedinom kandidatu ili stranci?

Nakon rasprave uputite učenike da pojedinačno ili u skupinama odaberu određenu političku stranku ili kandidata/kinju koji/a se natječe na izborima za Europski parlament. Pretražujući vjerodostojne mrežne izvore, učenici trebaju popuniti radni list „Izborni upitnik“.

Na kraju, neka učenici predstave svoja istraživanja.

VRIJEDNOSTI

OSOBNJE VRIJEDNOSTI	VRIJEDNOSTI KOJE BI TREBAO/LA IMATI KANDIDAT/KINJA
___ sloboda	___ sloboda
___ ravnopravnost	___ ravnopravnost
___ mirotvorstvo	___ mirotvorstvo
___ socijalna pravda	___ socijalna pravda
___ poštivanje prava čovjeka	___ poštivanje prava čovjeka
___ nepovredivost vlasništva	___ nepovredivost vlasništva
___ očuvanje prirode i okoliša	___ očuvanje prirode i okoliša
___ vladavina prava	___ vladavina prava
___ demokratski višestranački sustav	___ demokratski višestranački sustav
___ sigurnost	___ sigurnost
___ poštivanje različitosti	___ poštivanje različitosti
___ solidarnost	___ solidarnost
___ stabilnost	___ stabilnost

IZBORNI UPITNIK

Prilikom ispunjavanja upitnika koristite službene stranice stranaka/kandidata i druge vjerodostojne izvore.

	STRANKA/KANDIDAT	STRANKA/KANDIDAT
Koji je slogan stranke/kandidata? Svojim riječima objasnite glavnu poruku stranke/kandidata.		
Koje teme/probleme stranka/kandidat navodi kao bitne te koja rješenja predlažu?		
Tko će imati najviše koristi od tih rješenja? Koje skupine ili pojedinci?		
Što vas najviše privlači kod navedene stranke ili kandidata?		
Identificirajte jedan dio programa stranke/kandidata za koji smatrate da je najslabiji te ponudite prijedlog poboljšanja		
Podudaraju li se glavne teme, problemi i rješenja koje stranka/kandidat ističe kao najbitnije s vašim osobnim viđenjem stvari? Zašto da i zašto ne?		
Napišite dva pitanja koja biste postavili kandidatu?		

EUROPSKE POLITIČKE STRANKE

PREPORUČENI RAZRED:

srednja škola.

CILJ: Upoznati učenike s europskim političkim strankama.

ISHODI: Učenik/ica: nabraja političke stranke koje djeluju u Europskom parlamentu; navodi glavne vrijednosti i stavove političkih stranaka; navodi koje političke stranke iz Republike Hrvatske pripadaju kojoj političkoj stranci u Europskom parlamentu.

KORELACIJE: Povijest, Geografija, Građanski odgoj i obrazovanje, Sat razrednog odjela.

POTREBNI MATERIJALI:

primjerci radnih listova za svakog učenika.

Na papiriće ispišite imena klubova zastupnika u Europskom parlamentu:

- **EPP** - Klub zastupnika Europske pučke stranke (kršćanski demokrati)
- **S&D** - Klub zastupnika Progresivnog saveza socijalista idemokrata
- **ECR** - Klub zastupnika Europskih konzervativaca i reformista
- **ALDE** - Klub zastupnika Saveza liberala i demokrata za Europu
- **GUE/NGL** - Konfederalni klub zastupnika ujedinjene europske ljevice i Nordijske zelene ljevice
- **Zeleni/EFA** - Klub zastupnika Zelenih / Europskog slobodnog saveza
- **EFDD** - Klub zastupnika Europe slobode i izravne demokracije
- **ENF** - Europa nacija i sloboda

Zatim podijelite učenike u osam parova ili skupina. Neka svaka skupina izabere jedan od papirića koje ste prethodno izmiješali.

Zadatak je svakog para / svake skupine da istraži vjerodostojne mrežne izvore i ispuni radni list o klubu zastupnika kojeg su dobili.

Na kraju aktivnosti neka svaka skupina predstavi rezultat svoga rada i neka odgovara na pitanja drugih.

NAZIV KLUBA ZASTUPNIKA	ZNAK
BROJ ZASTUPNIKA U TRENUTNOM SAZIVU	
BROJ ZASTUPNIKA IZ HRVATSKE	
NAVEDITE TRI GLAVNE VRIJEDNOSTI OVOG KLUBA ZASTUPNIKA	
1. _____ 2. _____ 3. _____	
ZA ŠTO SE OVA STRANKA ZALAŽE? NAVEDITE TRI PRIORITETA	
1. _____ 2. _____ 3. _____	
KOJI JE STAV OVE STRANKE O EUROPSKOJ UNIJI?	
KOJE POLITIČKE STRANKE IZ HRVATSKE SU ČLANICE OVE GRUPACIJE?	
IMA LI OVA STRANKA „SPITZENKANDIDATA“ NA IZBORIMA 2019.? AKO DA, KAKO SE ZOVE I ZA ŠTO SE ZALAŽE?	
KOLIKO SE STAV OVOG KLUBA ZASTUPNIKA SLAŽE S TVOJIM STAVOVIMA?	

* Spitzenkandidaten (njem.), vodeći kandidat, osoba kojeg europske političke stranke kandidiraju na izborima, a koji će, ako navedena stranka dobije većinu u Europskom parlamentu, biti kandidat za predsjednika Europske komisije.

DEMOKRACIJA NAKON IZBORA

PREPORUČENI RAZRED:

srednja škola.

CILJ: Upoznati učenike s načinima sudjelovanja u donošenju odluka u Europskoj uniji.

ISHODI: Učenik/ica: nabraja i opisuje načine sudjelovanja građana u donošenju odluka na razini Europske unije; analizira pozitivne i negativne strane svakog od načina sudjelovanja; vrednuje utjecaj svakog od načina sudjelovanja; predlaže aktivnosti sudjelovanja u donošenju odluka.

KORELACIJE: Povijest, Geografija, Građanski odgoj i obrazovanje, Sat razrednog odjela.

POTREBNI MATERIJALI:

primjerci radnih listova za svakog učenika.

(Prvi dio)¹

Podijelite učenicima radni list „Načini sudjelovanja građana“. Uputite ih da pročitaju tekst koji se nalazi na radnom listu te da tijekom čitanja ispunjavaju drugi stupac tablice na drugom radnom listu.

Nakon što su učenici pročitali tekst, podijelite učenike u skupine te im zadajte zadatak da zajedno rasprave pozitivne i negativne strane svakog od navedenih načina. Isto tako, neka učenici rasprave i razinu utjecaja pojedinog načina na donošenje konačne odluke.

Pošto su učenici završili rad u skupinama neka predstave zaključke svojih rasprava o pozitivnim i negativnim stranama kao i procjenu utjecaja na donošenje odluka.

(Drugi dio)

Na početku učenicima možete predstaviti jednu od sljedećih situacija:

A: Dio zastupnika u Europskom parlamentu predložio je smanjenje sredstava za financiranje programa Erasmus+ smatrajući kako je ta financijska sredstva potrebno upotrijebiti za druge stvari.

B: Europska komisija je predložila Europskom parlamentu uvođenje jedinstvenog punjača za sve mobilne telefone.

C: Neki klubovi zastupnika predlažu ukidanje roaminga (dodatne naplate korištenja mobitela izvan matične države članice) zbog zahtjeva telekomunikacijskih tvrtki.

Podijelite učenike u skupine te im zadajte zadatak da rasprave određenu situaciju i donesu odluku za ili protiv određene situacije. Na kraju, neka svaka skupina izradi plan aktivnosti utjecanja i komunikacije s institucijama Europske unije kako bi zagovarali svoj stav.

Neka svaka skupina predstavi svoje planove i glavne poruke.

¹ Prvi dio aktivnosti može se provoditi samostalno.

NAČINI SUDJELOVANJA GRAĐANA

Demokracija postoji i nakon održanih izbora samo zahtijeva od građana više truda i angažmana. Slijedi opis nekoliko načina kako građani i nakon izbora mogu utjecati na donošenje odluka ne samo u Europskom parlamentu.

[PRAĆENJE DOGAĐAJA]

Kako bi građanin mogao sudjelovati u donošenju odluka, treba biti informiran o onome što se događa, o kojim se temama raspravlja i koje se odluke planiraju donijeti. Događaji se mogu pratiti na općoj razini ili prema određenim interesima pa tako građani mogu pratiti pojedine teme poput obrazovanja, ekonomske politike, ljudskih prava i sl. Praćenje događaja i informiranje zahtijeva dodatne napore u pronalasku i analizi informacija, ali na kraju aktivno praćenje događanja i upoznatost omogućuje lakše donošenje odluka i sudjelovanje u nekim drugim aktivnostima. Osim dodatnog napora kojeg građani trebaju uložiti, dodatna opasnost su i različite „lažne vijesti“ pa u svrhu bolje informiranosti treba konzultirati vjerodostojne izvore.

[“ONLINE” AKTIVIZAM]

Društvene mreže postale su vrlo snažan alat, prije svega u praćenju događanja u svim područjima i na svim razinama. Isto se odnosi i na politiku. Na društvenim mrežama se mogu pronaći stranice gotovo svih europskih institucija, zastupnika i zastupnica u Europskom parlamentu te specijaliziranih medija koji prate događanja na europskoj razini. U korištenju društvenih medija treba se voditi temeljnim kompetencijama medijske pismenosti kako bi se prepoznale „lažne vijesti“ i sl. pojave. Društvene mreže omogućuju iskazivanje potpore nekoj inicijativi, povezivanje osoba koje dijele iste stavove, a mogu pomoći i u organiziranju daljnjih aktivnosti. No zbog redovitog izostanka stvarnog djelovanja i angažmana, „online“ aktivizam se vrlo često naziva i „kauč aktivizam“.

[KOMUNIKACIJA SA ZASTUPNIKOM/ICOM]

Danom izbora u Europski parlament posao zastupnika/ice tek počinje. Tijekom petogodišnjeg razdoblja između izbora građani mogu tražiti od zastupnika/ice rješavanje određenih problema, postavljanje određenih tema na dnevni red ili zagovaranje za određena rješenja. Od zastupnika se može tražiti i da glasa na određeni način. Najlakši način praćenja rada zastupnika/ica i komunikacije s njima je putem njihovih mrežnih stranica ili profila na Facebooku i Twitteru. Zastupnike/ice se može kontaktirati i preko samog Europskog parlamenta te u njihovim uredima. Zastupnici/e redovito uspostavljaju dva ureda: jedan ured u Bruxellesu, a drugi ured u državi članici gdje održavaju sastanke i primaju građane.

[KOMUNIKACIJA S EUROPSKIM PARLAMENTOM¹]

Europski parlament prima zahtjeve za provjeru pitanja koje utječe na život građana i građanki ili žalbe na primjenu zakonodavstva Europske unije. Takva komunikacija s Europskim parlamentom zove se predstavka i za njih je zadužen Parlamentarni odbor za predstavke. Europski parlament provjerit će pitanje i pismenim putem poslati svoje zaključke. Predstavka se mora odnositi na područje koje je u nadležnosti Europske unije, a može se podnijeti pojedinačno ili kao skupina.

[SUDJELOVANJE U SAVJETOVANJU OKO NOVIH ZAKONODAVNIH INICIJATIVA²]

Građani mogu iznijeti svoje mišljenje o inicijativama Europske komisije u različitim fazama pripreme novog zakonodavstva Europske unije. Planovi, nacrti akata, prijedlozi i doneseni akti obično se mogu komentirati u roku od četiri tjedna. Jedan je od najboljih načina za to sudjelovanje u javnim savjetovanjima Komisije kojima je svrha prikupiti konkretnije informacije o planiranim inicijativama putem detaljnih upitnika. Većina je savjetovanja otvorena dvanaest tjedana.

[EUROPSKA GRAĐANSKA INICIJATIVA³]

Europska građanska inicijativa je alat participativne demokracije koji građanima omogućuje predlaganje konkretnih zakonodavnih izmjena u svim područjima u kojima je Komisija nadležna podnijeti zakonodavni prijedlog, kao što su okoliš, poljoprivreda, energetika, promet ili trgovina. Za pokretanje inicijative potrebno je sedam građana EU-a iz najmanje sedam različitih država članica koji imaju dovoljno godina da imaju pravo glasati. Nakon što se za određenu inicijativu prikupi milijun potpisa i dostigne najniži prag u najmanje sedam država, Europska komisija donosi odluku o tome hoće li poduzeti mjere.

¹ Tekst pripremljen prema (Europska komisija, 2019d)

² Tekst pripremljen prema (Europska komisija, 2019b)

³ Tekst pripremljen prema (Europska komisija, 2019c)

AKTIVNOST	KRATKI OPIS	POZITIVNE STRANE	NEGATIVNE STRANE	UTJECAJ
PRAĆENJE DOGAĐAJA				
"ONLINE" AKTIVIZAM				
KOMUNIKACIJA SA ZASTUPNIKOM/ICOM				
KOMUNIKACIJA S EUROPSKIM PARLAMENTOM				
SUDJELOVANJE U SAVJETOVANJU OKO NOVIH ZAKONODAVNIH INICIJATIVA				
EUROPSKA GRAĐANSKA INICIJATIVA				

IZVORI I LITERATURA

Cescau, Krupali (2016) Brexit: The Young Vote. Dostupno na: <https://www.weareamplify.com/presents/brexit-europe-young-vote-marketing-opinion/> (pristupljeno 27. veljače 2019.).

Cresci, Elena. i dr. (2016) Meet the 75%: the young people who voted to remain in the EU. The Guardian, 24. lipnja. Dostupno na: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/24/meet-the-75-young-people-who-voted-to-remain-in-eu> (pristupljeno 27. veljače 2019.).

European Centre for Disease Prevention and Control (2019) About ECDC. Dostupno na: <http://ecdc.europa.eu/en/about-ecdc> (pristupljeno 27. veljače 2019.).

Europska komisija (2017) Bijela knjiga o budućnosti Europe: razmatranja i scenariji za EU27 do 2025. Dostupno na: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ba81f70e-2b10-11e7-9412-01aa75ed71a1/language-hr> (pristupljeno 7. ožujka 2019.).

Europska komisija (2019a) Emergency support within the EU. Dostupno na: https://ec.europa.eu/echo/what-we-do/humanitarian-aid/emergency-support-within-eu_en (pristupljeno 27. veljače 2019.).

Europska komisija (2019b) Komentirajte politiku i pravo EU-a. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/get-involved/comment-eu-policy-and-law_en (pristupljeno 4. ožujka 2019.).

Europska komisija (2019c) Osnovne informacije: Europska građanska inicijativa. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/basic-facts> (pristupljeno 4. ožujka 2019.).

Europska komisija (2019d) Slanje predstavke EU-u. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/get-involved/petition-eu_en (pristupljeno 4. ožujka 2019.).

Europska unija (2016a) EU ukratko. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr (pristupljeno 7. ožujka 2019.).

Europska unija (2016b) Pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije Ugovor o Europskoj uniji (pročišćena verzija). OJ C 202, 7.6.2016, pp. 1–388. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:12016ME/TXT> (pristupljeno 24. veljače 2019.).

Europska unija (2018) EU & ja. Dostupno na: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6fcdb304-b542-11e7-837e-01aa75ed71a1/language-hr> (pristupljeno 26. veljače 2019.).

Goulard, Hortense (2016) Britain's youth voted Remain. Dostupno na: <https://www.politico.eu/article/britains-youth-voted-remain-leave-eu-brexit-referendum-stats/> (pristupljeno 27. veljače 2019.).

Gvozdanović, Anja, Vlasta Ilišin, Mirjana Adamović, Dunja Potočnik, Nikola Baketa i Marko Kovačić (2019) Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018./2019. Berlin: Friedrich Ebert Stiftung e.V.

Hess, Diana E. i Paula McAvoy (2015) The Political Classroom: Evidence and Ethics in Democratic Education. Critical social thought. New York: Routledge.

Horváth, Anna, Akvilė Motiejūnaitė i Giulia Paolini (2018) Situation of Young People in the European Union Commission Staff Working Document.

Macron, Emmanuel (2019) Zajedničkim snagama. Dostupno na: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2019/03/04/zajednickim-snagama.hr> (pristupljeno 7. ožujka 2019.).

Panjwani, Abbas (2018) How did young people vote in the Brexit referendum? Dostupno na: <https://fullfact.org/europe/how-did-young-people-vote-brexit-referendum/> (pristupljeno 26. veljače 2019.).

SkyData (2016) % who got through our final #EUref poll turnout filter by age group: 18-24: 36% 25-34: 58% 35-44: 72% 45-54: 75% 55-64: 81% 65+: 83%. Dostupno na: <https://twitter.com/SkyData/status/746700869656256512> (pristupljeno 27. veljače 2019.).

Statista (2019) EU Referendum vote distribution by age and gender 2016, UK Survey. Dostupno na: <https://www.statista.com/statistics/567922/distribution-of-eu-referendum-votes-by-age-and-gender-uk/> (pristupljeno 26. veljače 2019.).

The Choices Program (2016) The Candidates and Their Values: Election 2016. Dostupno na: <http://www.choices.edu/teaching-news-lesson/candidates-values-election-2016/> (pristupljeno 27. veljače 2019.).

Wikipedija suradnici (2019) Working Time Directive 2003. Wikipedia. Dostupno na: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Working_Time_Directive_2003&oldid=881348995 (pristupljeno 26. veljače 2019.).

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, „Narodne novine“ broj od 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18

Niz “Kako s učenicima razgovarati o...”

1. Zaposlenici i volonteri Foruma za slobodu odgoja (2015) Svi smo mi djeca ovog svijeta: kako s učenicima razgovarati o **izbjegličkoj krizi**. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.

2. Bajkuša, Mario (2017) Kako s učenicima razgovarati o **akademskoj čestitosti i plagiranju**. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.

3. Bajkuša, Mario, ur. (2018) Kako s učenicima razgovarati o **Europskoj uniji**: zbirka nastavnih priprema. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.

4. Bajkuša, Mario, ur. (2019) Kako s učenicima razgovarati o **europskim izborima**: zbirka nastavnih priprema. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.

www.fso.hr

